

## Āfrikas cūku mēra dēļ Somijā aptur meža darbus

*Latvijas Mežu sertifikācijas padome*

Infekcijas zona mežsaimniecības darbiem ir slēgta jau kopš jūlija beigām. Pārtikas drošības pārvalde *Ruokavirasto* tuvākajā laikā lems, vai aizliegumu attiecināt arī uz jauniem cūku mēra infekcijas uzliesmojumiem Kotkā un Haminā.

Līdz pat 2026. gada jūlija beigām Somija bija viena no pēdējām Eiropas valstīm, kas saglabāja no Āfrikas cūku mēra brīvas valsts statusu. Tas nodrošināja milzīgas priekšrocības lauksaimniecības produktu un gaļas eksportā, īpaši uz Āzijas valstīm, piemēram, Ķīnu. Līdz ar pirmo uzliesmojumu šis statuss ir zaudēts uz vismaz gadu, ja jauni gadījumi netiks konstatēti, un tādas valstis kā Ķīna, Austrālija un Kanāda nekavējoties aizliedza Somijas cūkgaļas importu.

Somijas Pārtikas drošības pārvalde *Ruokavirasto* ir paplašinājusi valsts Āfrikas cūku mēra ( tālāk tekstā - ĀCM) ierobežojumu zonu par 40 kilometriem uz rietumiem, tajā iekļaujot Kotku, Haminu un Pihtā. Tuvāko dienu laikā tiks pieņemts lēmums, vai uz šīm teritorijām attiecināt arī mežizstrādes aizliegumu, kas jau pašlaik paralizējis meža darbus tālāk Somijas austrumos. Šāds solis seko pēc pārvaldes 28.augustā publicētā lēmuma, ar kuru tika pārskatītas zonas robežas. Tas notika pēc tam, kad piektdienas vakarā apstiprinājās pozitīvs mēra rezultāts mežacūkai, kuras mirstīgās atliekas tika uzietas tīrumā Hirvikoski, Pihtā. Līdz ar to jaunajām teritorijām patlaban ir spēkā tikai mājas un mežacūku pārvietošanas ierobežojumi, kamēr tiek izstrādāti plašāki noteikumi.

### Slēgtās zonas paplašināsies

Aizliegums ir spēkā kopš jūlija beigām. Toreiz Vālimā mežā tika atrasti trīs mežacūku sivēni, kuriem konstatēja ĀCM. Tas 30. jūlijā kļuva par pirmo oficiāli apstiprināto šīs slimības gadījumu Somijā. Reaģējot, pārvalde pilnībā slēdza Virolaiti, Miehikeli un Lapēnrantas dienvidu daļu jebkādam mežsaimnieciskajai darbībai. Trīs kilometru rādiusā ap atraduma vietu tika izveidota stingrā

lieguma zona, kurā tika aizliegta arī sēņošana, ogošana un jebkāda pārvietošanās ārpus autoceļiem. Šajā sākotnējā zonā atrodas septiņas cūku fermas, kuras visas jau ir pārbaudījuši veterinārārsti.

13.augustā iestāde paplašināja šo zonu par septiņiem kilometriem uz ziemeļiem, jo tur tika atklātas vēl sešas inficētas mežacūkas. Tajā pašā laikā ārpus šī stingrā lieguma tika atļauti darbi, ko uzņēmēji var veikt bez motorizētas tehnikas palīdzības. To vidū ir meža plānošana, kartēšana, konsultācijas, stādīšana, sēšana ar rokām un lakstaugu ierobežošana jaunaudzēs, kā arī pirms zonas izveides nocirsto koku izvešana. Visām pārējām joprojām aizliegtajām darbībām ir iespējams pieteikties īpašu atļauju saņemšanai.

### **Meža īpašnieki riskē zaudēt milzīgus līdzekļus**

"Viss ir atkarīgs no tā, cik ilgi šie ierobežojumi paliks spēkā un cik plaši tie būs," norāda Somijas Meža rūpniecības federācijas - *Metsäteollisuus ry* - mežsaimniecības direktors Sami Oksa. Pēc organizācijas aplēsēm, sākotnējā zonā ik gadu tika izstrādāti vismaz 700 000 kubikmetru apaļkoksnes un mežu īpašniekiem pastāv risks zaudēt aptuveni 26 miljonus eiro ienākumus par celma naudām. Federācijas dati liecina, ka šāds koksnes apjoms Somijas ekonomikai dotu teju 106 miljonu eiro pienesumu. Sami Oksa arī brīdina, ka nodarbinātība visā meža nozares vērtību ķēdē varētu sarukt par gandrīz 900 darbvietām. Tā kā Somijas dienvidaustrumu reģions jau tagad lielu daļu koksnes ieved no citiem valsts reģioniem, paredzams, ka transportēšanas attālumi un līdz ar to arī izmaksas tikai pieaugs.

"Situācija ir nekontrolējama," uzsver Meža nozares ekspertu asociācijas – *METO* - priekšsēdētājs Stefans Borgmans. Augusta vidū viņš lēsa, ka slēgtā platība sasniedz 150 000 hektāru – un tas bija vēl pirms 28.augusta lēmuma, kas sarakstam pievienoja trīs pašvaldības. Vietējās mežsaimniecības organizācijas ierobežojumu zonā jau ir uzsākušas sarunas par darbinieku atvaļinājumiem vai pat atlaišanu. Asociācija, atsaucoties uz *Ruokavirasto* sniegtajām rekomendācijām, pieļauj, ka ierobežojumi varētu saglabāties pat vismaz gadu.

### **Dīkstāves un nepabeigtie darbi mežā**

Mašinizētās mežizstrādes uzņēmēju asociācija *Koneyrittäjät ry* aprēķinājusi, ka vienas mežizstrādes tehnikas vienības - harvestera un forvardera - dīkstāve vienā maiņā rada 1700 eiro zaudējumus dienā, bet, strādājot divās maiņās, tie sasniedz 3400 eiro. Asociācijas izpilddirektors Matti Peltola skaidro, ka darbuzņēmēji nevar vienkārši pārcelt tehniku ārpus zonas robežām. Meža mašīnu darbs tiek plānots saskaņā ar ilgtermiņa ikgadējiem līgumiem un teritorijas ārpus ierobežojumiem jau ir sadalītas. Asociācija pieprasa, lai *Ruokavirasto* skaidri definē, kurš segs šos zaudējumus, kā piemēru minot Zviedriju, kur valsts fondi pilnībā kompensēja darbuzņēmēju zaudējumus līdzīga uzliesmojuma laikā.

"Noteikti vairāk nekā tūkstotis kubikmetru. Tomēr tas nav ārkārtīgi liels apjoms," situāciju ar koksni, kas palikusi mežā pašā izstrādes karstumā, raksturo Dienvidaustrumu meža apsaimniekošanas apvienības - *Metsänhoitoyhdistys Kaakko* - rīkotājdirektors Jarmo Haimila. Apvienības pārraudzītajā teritorijā nepabeigti palikuši nepilni desmit cirsmu gabali, kuros pirms aizlieguma nocirstie koki mežā stāvējuši jau tik ilgi, ka koksne sākusi zilēt.

Pašlaik noteiktā zona stiepjas gar Somijas līča piekrasti – reģionu, no kura valsts eksportē celulozi un papīru, jo tieši Kotkā un Haminā kopumā atrodas sešas stratēģiski svarīgās Haminas un Kotkas ostas piestātnes. Ja ierobežojumi skars ostu darbību vai koksnes transportēšanu caur šīm teritorijām, sekas būs jūtamas globālajā tirgū. Somijā meža nozare ir valsts ekonomikas mugurkauls. Mežizstrādes aizliegums aptur tehnikas darbu, lauž piegādes līgumus un draud ar milzīgiem celma naudas zaudējumiem privāto mežu īpašniekiem. Turklāt nocirstā koksne, kas palikusi mežā, dīkstāvē sāk "zilēt" - inficēties ar sēnīti, kas strauji samazina tās tirgus vērtību.

Kopš 5. augusta situāciju uzrauga arī Eiropas Komisija, kuras īstenošanas lēmums 2026/1937 noteica ārkārtas pagaidu pasākumus Somijai. Daži no Eiropas ieviestajiem nosacījumiem izrādījās pat stingrāki par tiem, ko sākotnēji bija definējusi pati *Ruokavirasto*.

### **Kāpēc tieši šajā reģionā?**

Dienvidaustrumu Somija robežojas ar Krieviju, kur ACM kontroles pasākumi mežacūku populācijā vēsturiski bijuši vājāki. Mežacūkas

viegli šķērso sauszemes robežu vai pārpeld ūdenstilpes. Somijas iestādes jau gadiem bažījās par šādu scenāriju, un patlaban tiek apsvērtas pat aizsargžogu būvniecības infekcijas zonās, līdzīgi kā to iepriekš darījusi Dānija uz robežas ar Vāciju.

*Avoti: Somijas un ES informācijas vietnes*